

MUNI
CJUV

CST:CJVU_CP Čeština - cvičení pravopis

Čtvrtý týden

Kateřina Frecerová

MUNI
CJVV

Kdy psát „n“ a kdy „nn“?

Google → příručka, psaní 2 n → přečti, zpracuj ve skupince

1 Psaní dvou *n*

Dvě *n* se píšou u přídavných jmen odvozených příponou *-ní, -ný* od podstatných jmen, jejichž slootovorný základ končí na *-n, -ň*. Stejně tak se píšou výrazy od nich odvozené: *den – denní, holeň – holenní, stehno – stehenní, temeno – temenní, cena – cenný (cennější, nejčennější, cennost), jméno – jmenný, ochrana – ochranný, slunce – slunný, stín – stinný, slina – slinný, tepna – tepenní, výkon – výkonný (výkonnější, nejvýkonnější, výkonnost, výkonnostní, výkonně), (ne)vina – (ne)vinný (vinná, vinné, vinní, vinna, vinno, vinni, vinny, ale vinen – kvůli výslovnosti je mezi obě *n* vloženo -e-, tedy stejně jako šťastný – šťasten), telefon – telefonní atp.*

Dvě *n* se píšou i u přídavných jmen (a u výrazů od nich odvozených), u nichž výchozí podstatné jméno neexistuje nebo se neužívá, ale slootovorný základ je zakončen na *-n*: *bezčenný (bezčennost), všestranný (všestrannější, všestranně, všestrannost, všestrannostní), pohostinný (pohostinně, pohostinnost), stanný, branný, povinný (povinna, povinno, povinni, povinně, povinnost, ale povinen), monotónní, obscénní atp.*

2 Psaní jednoho *n*

Jedno *n* se píše:

- u přídavných jmen odvozených příponou *-í* od jmen pojmenovávajících zvířata, jejichž kořen končí na *-n*: *havran – havraní, kuna – kuní, slon – sloní* (srov. *ryba – rybí*), a od příčestí trpných: *dán – daný, chráněn – chráněný, konán – konaný*. S jedním *n* se píšou i výrazy *trojklaný, peřenoklaný* (od příčestí *klán* slovesa *klát*),
- ve slově *raný* ve významu ‚brzký, časný‘ (*raná gotika, rané ovoce*) a od vydání PČP z roku 1957 též *dceřiný*,
- u přídavných jmen utvořených od podstatných jmen příponou *-ěný*: *vlna – vlněný, hlína – hliněný* (srov. *sláma – slaměný, olovo – olověný*),
- u podstatných jmen původně odvozených od přídavných jmen na *-ní, -ný* příponami *-ík, -ice, -ina*: *deník, viník, ceník, vinice, okenice, cenina*.

Krok po kroku



Doplňovačka



ra__í rozcvička, zruč__ý kame__ík, ra__ý salát, úči__é
metody, havra__í křídlo, de__í služba, nehosti__ý kout, nevi__ý
vězeň, sti__ý strom, oke__í rám, starý de__ík, nová ce__ina,
koře__á zelenina, bezce__ý předmět, skleně__á váza, dřevě__á
stěna, jele__í parohy, jesky__í kresby, ra__ý středověk, poda__á
ruka, de__ode__í práce, rostli__á strava, vi__á réva, zaslouže
__é vítězství, jarní rovnode__ost, jeho vina, úspěš__ý nestra__
ík, telefo__í seznam, kame__á lavice, vo__é květy, bezbra__ý
člověk.

ra **nn** í rozcvička, zruč **n** ý kame **n** ík, ra **n** ý salát, úči **nn** é
metody, havra **n** í křídlo, de **nn** í služba, nehosti **nn** ý kout, nevi **nn** ý
vězeň, sti **nn** ý strom, oke **nn** í rám, starý de **n** ík, nová ce **n** ina,
koře **nn** á zelenina, bezce **nn** ý předmět, skleně **n** á váza, dřevě **n** á
stěna, jele **n** í parohy, jesky **nn** í kresby, ra **n** ý středověk, poda **n** á
ruka, de **nn** ode **nn** í práce, rostli **nn** á strava, vi **nn** á réva, zaslouže
n é vítězství, jarní rovnode **nn** ost, jeho vina, úspěš **n** ý nestra **n**
ík, telefo **nn** í seznam, kame **nn** á lavice, vo **nn** é květy, bezbra **nn** ý
člověk.

MUNI
CJVV

Kdy psát „jakoby“ a kdy „jako by“?

3 Jakoby a jako by

Odděleně psané *jako by* nacházíme ve větách s vyjádřením porovnání s hypotetickým dějem vyjádřeným slovesnými tvary podmiňovacího způsobu: *Odpověděl, jako by se divil, že se na to vůbec ptám* (= odpověděl tak, že to vypadalo, jako kdyby se divil). *Navenek se tvářil, jako by se nechumelilo. Jako by si právě vzpomněl, dodal: „Bylo to před rokem.“* V takových větách *by* funguje jako součást slovesného tvaru podmiňovacího způsobu a píše se odděleně, tak jako i v ostatních větách s tvary podmiňovacího způsobu: *Přemýšleli, kdo by se o dům mohl starat. Nemá důvod, proč by zasahoval do našich plánů.*

Jakoby splývá v jedno slovo, jestliže *by* není použito jako součást slovesného tvaru. V tom případě se výrazu *jakoby* užívá i u jiných větných členů než u přísudku. V této funkci nese význam přibližnosti, přirovnávání: *Posadil se a začal jakoby znuděně listovat novinami* (= listování vypadalo jako znuděné). *Oči mu čile vykukovaly z jeho rudých a jakoby napuchlých tváří. Že by se řídila jakoby podle své vůle? Kromě jakoby náhodných setkání na ulici nevyhledával žádné jiné společenské vyžití.* Jako přibližný lze pomocí *jakoby* pojmut i slovesný děj vyjádřený tvary jiných způsobů, než je způsob podmiňovací: *Naše měsíční Karolínka už jakoby sleduje vaši reakci. Vítá se jakoby vracel, ale nohama měl nakročeno ven z místnosti. Jakoby se zeptej na cestu a pozoruj, jak se bude tvářit. Jakoby se budu smát, aby nepoznal, že už to všechno dávno vím.*

Při užívání *jako by* a *jakoby* je tedy třeba dbát na to, abychom svému vyjádření dali ten správný zamýšlený význam, srov. *Balil se, jako by odcházel z ubytovny nadobro* (= balil se tak, jako kdyby z ubytovny odcházel nadobro) × *Balil se. Jakoby odcházel z ubytovny nadobro* (= balil se, zdánlivě odcházel z ubytovny nadobro).

()

Chová se jakoby dospěle, ale je ještě dítě = (chová se dospělým způsobem).

X

Chová se jako by byl dospělý, ale je ještě dítě = (chová se jako KDYBY BYL dospělý, hypotetický děj, „by“ je součást slovesného tvaru).

Jako by = hypotetický děj, slovesný tvar podmiňovacího způsobu,
jako kdyby

Jakoby = přirovnání, přibližnost, způsob, zdánlivě

- Pokud si do věty nemůžeme dosadit „jako kdyby“, píšeme „jakoby“ dohromady.
- Stává se, že jsou možné oba významy. Záleží na nás, co máme na mysli.

Usmíval se, jako by věděl, co se stalo (= usmíval se způsobem, JAKO KDYBY věděl, co se stalo). *Usmíval se, jakoby věděl, co se stalo* (usmíval se, zdánlivě věděl, co se stalo).

Seděl ____ přikovaný.

Seděl jako přikovaný. *jakoby*

Seděl, ____ ho přikovali.

Seděl, jako kdyby ho přikovali. *jako by*

Celý záběr působil ____ zpomaleně.

Celý záběr působil jako zpomalený. *jakoby*

Vypadal, ____ ho týrali.

Vypadal, jako kdyby ho týrali. *jako by*

Přišlo mu, _____ se celý svět zbláznil.

Přišlo mu, jako kdyby se celý svět zbláznil. *jako by*

MUNI
CJV

Diktát na VS po B 😊

Jak-se-pise.cz